

تاریخ دریافت: ۹۶/۰۷/۰۶

تاریخ پذیرش: ۹۶/۰۹/۱۶

نقش راهبردی توسعه شهری (CDS) در توسعه گردشگری شهر اصفهان^۱

پاکزاد آزادخانی^۲، سونیا بریمی پور^۳، محمد سلورزی زاده^۴

چکیده

طرح استراتژی توسعه شهری، بستری را فراهم می‌کند تا مردم و مسئولان شهری با یکدیگر به این توافق برسند که از شهرشان چه می‌خواهند و سپس نقش هر یک را به منظور رسیدن به این هدف مشخص می‌نماید. پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش راهبرد توسعه شهری در توسعه گردشگری شهر اصفهان انجام شد. جامعه آماری پژوهش شامل کارکنان و مدیران سازمان گردشگری و میراث فرهنگی شهر اصفهان، شورای شهر و شهرداری شهر اصفهان، شهرسازی و معاونت شهری استانداری و متخصصین به تعداد ۱۱۳۲ نفر می‌باشد. از بین این افراد به روش نمونه‌گیری تصادفی، نمونه‌ای به تعداد ۲۸۷ نفر طبق فرمول کوکران انتخاب گردید. پژوهش از منظر هدف کاربردی و از منظر شیوه انجام؛ توصیفی از نوع همبستگی است. در این پژوهش از پرسشنامه برای جمع‌آوری داده‌ها استفاده گردیده که برای تأیید روایی از نظرات خبرگان و برای سنجش پایایی از ضریب آلفای کرونباخ بهره گرفته شده است. یافته‌های تحقیق نشان داد که مولفه‌های راهبرد توسعه شهری بر توسعه گردشگری شهر اصفهان تاثیر مثبت و معناداری دارند و در میان مولفه‌های راهبرد توسعه شهری؛ قابلیت زندگی با ضریب (۰/۷۱۲) و بانک‌پذیری با ضریب (۰/۵۹۸) به ترتیب بیشترین و کمترین تأثیر را بر توسعه گردشگری شهر اصفهان داشته‌اند.

واژگان کلیدی: راهبرد توسعه شهری، توسعه گردشگری، اصفهان.

^۱. این مقاله برگرفته از پایان نامه کارشناسی ارشد با عنوان « نقش راهبردی توسعه شهری (CDS) در توسعه گردشگری شهر اصفهان » به راهنمایی دکتر پاکزاد آزادخانی و مشاوره دکتر محمد سلورزی‌زاده می‌باشد.

^۲. استادیار گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه باختر ایلام. Email:pakzad540azad@gmail.com

^۳. نویسنده مسئول، دانشجوی مدیریت جهانگردی، دانشگاه باختر ایلام.

^۴. استادیار گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه باختر ایلام.

مقدمه

شهرها، دارای سیستمی پیچیده و پویا هستند که در گذر زمان، همواره دچار تحولات کالبدی، اجتماعی، اقتصادی و حتی سیاسی و فرهنگی می‌شوند. با رشد روزافزون جمعیت، مهاجرت گسترده روستایی‌ها یا حتی شهرهای کوچک و متوسط، کلان‌شهرها و فقر شهری، به روش نوینی برای مدیریت و برنامه‌ریزی شهری نیازمندیم. امروزه مدیریت شهری تحول یافته است. شهرها برای رفاه و آسایش بیشتر شهروندان مدیریت می‌شوند. مدیریت شهری، نقش مهمی در موفقیت برنامه‌ها و طرح‌های توسعه شهری به عهده دارد. طرح‌های استراتژی توسعه شهری از جمله طرح‌های موفق هستند که با رویکرد دستیابی به توسعه پایدار در سال‌های اخیر در کشورهای مختلف تهیه و به اجرا درآمده‌اند. در توسعه پایدار به رشد اقتصادی و تحقق استانداردهای بهتر زندگی بدون از دست دادن منابع کمیاب طبیعی توجه می‌شود (حسینی، ۱۳۹۲).

طرح استراتژی توسعه شهری، بستری را فراهم می‌کند تا مردم و مسئولان شهری با یکدیگر به این توافق برسند که از شهرشان چه می‌خواهند و سپس نقش هر یک را به منظور رسیدن به این هدف مشخص می‌نماید. بیشترین اهمیت این رویکرد این است که به عنوان یک استراتژی گسترده شهری، شهر را به عنوان موتور توسعه اقتصادی در نظر می‌گیرد و تاثیر مستقیم در کاهش فقر، رشد اقتصادی محلی و بهبود حکمروایی دارد (حقیقت، ۱۳۹۳). شهر تاریخی اصفهان که جزء پنج شهر بزرگ فرهنگی و تاریخی کشور است، به لحاظ جذابیت‌های گردشگری متعدد و متنوع خود، مرکز و قطب گردشگری استان بشمار می‌آید (بیک‌محمدی، ۱۳۸۶).

در بین شهرهای ایران، شهر اصفهان از نظر گردشگری موقعیت ویژه‌ای دارد و بافت قدیم آن، دارای بیشترین اثر تاریخی در محدوده‌ی شهر است. وجود رودخانه‌ی زاینده‌رود و خاک حاصلخیز، اصفهان را از حالت کویری خارج کرده و اعتدال آب و هوایی خاصی به آن بخشیده است. این عوامل دست در دست هم، امکان برنامه‌ریزی توسعه‌ی گردشگری را در این شهر فراهم می‌کنند و وجود برخی زیرساخت‌ها، زمینه‌ی توسعه‌ی گردشگری را در شهر اصفهان ممکن می‌سازد. عالی‌قاپو بنایی پنج طبقه واقع در ضلع غربی میدان نقش جهان است. موقعیت قرارگیری، جزئیات معماری، گچ‌بری‌ها، نقاشی‌ها و مینیاتورهای به جای مانده از عصر صفویه در این بنا که توسط هنرمند نامی آن دوران رضا عباسی خلق شده، این عمارت را واجد اهمیت فراوانی از لحاظ تاریخی و گردشگری نموده است و یا دیگر مکان‌های تاریخی و گردشگری شهر اصفهان همچون: منارجنبان، هشت‌بهشت و چهل ستون و ... می‌توانند هر کدام بهانه‌ای برای توسعه گردشگری شهر اصفهان باشند. شهرستان اصفهان در حوزه خدمات اقامتی از منظر کمی و کیفی نیاز مبرم به توسعه زیرساخت‌های اقامتی از جمله تاسیس هتل‌هایی با درجه‌های بالا همچون پنج ستاره داشته دارد. در بررسی کارکردهای خدماتی گردشگران به نظر می‌رسد در حوزه خدمات اداری و دولتی بیش از هر زمان دیگر در اصفهان نیازمند توسعه کمی و کیفی هستیم. برنامه‌ریزی جهت ایجاد زیرساخت‌ها در این حوزه باید به این سمت گرایش یابد. زیرساخت‌های ارائه خدمات در این حوزه به طور کامل به سوی توسعه شهر از منظر گردشگری سوق نیافته است. بنابراین برنامه‌ریزی‌های مناسب و علمی در صنعت گردشگری این شهر می‌تواند آن را به یکی از مهمترین مراکز گردشگری تبدیل کند. چرا که برای رسیدن به توسعه پایدار در گردشگری نیازمند انجام مطالعات تفصیلی و تعیین اهداف و برنامه‌های توسعه منابع گردشگری به نحو جامع هستیم. لذا سوال اصلی این تحقیق این است که راهبرد توسعه شهری (CDS) در توسعه گردشگری شهری اصفهان چه نقشی دارد؟

گردشگری شهری

یکی از مهم ترین مقاصدی که روندهای گردشگری جهان را در دهه‌های گذشته تحت تأثیر قرار داده، مرکز شهری است. رشد سفرهای کوتاه مدت، این مقاصد را به یکی از اصلی ترین مرکز گردشگری تبدیل نموده است. این مسأله، خود را در کاهش

میانگین مدت سفر گردشگران در بیشتر مقاصد دنیا نشان داده است. این مسئله را تا حدودی می‌توان، با تغییر سبک زندگی در سال‌های اخیر توضیح داد. زمان، به ارزشمندترین مسئله در زندگی انسان‌ها تبدیل شده است. امروزه، مردم با وجود ناامنی شغلی، نسبت به گذشته سخت‌تر کار می‌کنند. اوقات فراغت فشرده‌تر شده و مردم چندین مسافرت کوتاه را به یک تعطیلات طولانی ترجیح می‌دهند. بنابراین، مردم مقاصد گردشگری را می‌خواهند که به راحتی و به سرعت قابل دسترسی باشند. این شرایط، برای مقاصد نزدیک و قابل دسترسی، بسیار سودمند بوده و باعث توسعه گردشگری شهری شده است. این مقاصد، برای بازار گردشگرانی که دارای زمان محدود هستند، جذاب بوده و شرایط سفر را در تمامی سال برای آنها فراهم می‌کند (نوربخش و سراسکانرود، ۱۳۸۹).

شهرها به عنوان مقصد گردشگری، دارای عملکرد چندمنظوره هستند؛ آنها به عنوان دروازه ورودی به کشور، مراکز اقامت و مبدأ سفر به روستاها و مقاصد مجاور خود هستند. علاوه بر این، شهرها فقط مقاصدی که در آنها جمعیتی با فعالیت‌های اقتصادی، زندگی فرهنگی و تحت کنترل نیروهای سیاسی کنار هم جمع می‌شوند نمی‌باشند، بلکه نقش مهمی را به عنوان مراکز فعالیت گردشگری بر عهده دارند، بنابراین، باید به جای گردشگری در شهرها، مفهوم «گردشگری شهری» مورد بررسی قرار گیرد (رهنمایی و همکاران، ۱۳۸۷).

گردشگری شهری در چارچوب الگوهای فضایی خاصی عمل می‌کند. نواحی شهری به علت آنکه دارای جاذبه‌های تاریخی و فرهنگی بسیاری می‌باشند، غالباً مقاصد گردشگری محسوب می‌گردند. شهرها معمولاً با جاذبه‌های متنوع و بزرگ که دارای موزه‌ها، بناهای یادبود، تئاترها، استادیوم‌های ورزشی، پارک‌ها، شهربازی، مراکز خرید، مناطقی با معماری تاریخی و مکان‌هایی مربوط به حوادث مهم با افراد مشهور، و ... را دارا بوده، نقش بارزی در شکل‌گیری گردشگری شهری، جذب گردشگران بسیار دارد. با توجه به این ویژگی‌های شهری، گردشگران شهری در فضای شهری در راستای انگیزه‌های متفاوتی که شامل "دیدار دوستان و خویشان - مسافرت‌های تجاری - حضور در نمایشگاه‌ها و کنفرانس‌ها - بازدید از میراث فرهنگی - سفرهای مذهبی و تفریحی - به منظور حضور در حوادث - خریدهای تفریحی - سفرهای روزانه - دلایل شخصی و ..." به شهرهای بزرگ و کلانشهرها سفر می‌کنند، بر مبنای این انگیزه‌های کنشگری، فضای شهری چند بعدی است. که این فضای چندبعدی برآورد کننده یک رویکرد به درون در پاسخگویی به نیازهای مختلف و یک رویکرد به بیرون در کنش متقابل فرهنگی یا در برخی موارد تضادهای ناشی از آن است. از این رو در راستای یک الگوی فضای شهری، گردشگری شهری را می‌توان به این صورت تعریف کرد «گردشگری شهری، کنش متقابل گردشگران - میزبان و تولید فضای گردشگری پیرامون سفر به مناطق شهری با انگیزه‌های متفاوت و بازدید از جاذبه‌ها و استفاده از تسهیلات و خدمات مبنی بر گردشگری که آثار متفاوتی را در فضای شهری بر جای می‌نهد» (سقایی، ۱۳۸۸).

توسعه گردشگری

توسعه گردشگری در دنیا، به کارآمدی نظام مدیریتی، تقویت زیرساخت‌ها و بهبود ظرفیت‌های لازم نیاز دارد. یکی از مهمترین عوامل مؤثر در توسعه گردشگری در هر منطقه، چگونگی مدیریت آن است. در حال حاضر، توسعه گردشگری پایدار آنچنان در توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشورها نقش دارد که اقتصاددانان آن را به عنوان موتور توسعه کشور تلقی می‌نمایند (حسینی، ۲۰۱۳: ۱۱۴).

توسعه کشور شامل توسعه فرهنگی، توسعه اجتماعی، توسعه اقتصادی و توسعه سیاسی است. توسعه بیش از آن که مفهومی اقتصادی باشد، امری فرهنگی است. توسعه فرهنگی به معنای به وجود آمدن شرایط و امکانات مادی و معنوی مناسب برای افراد جامعه، ایجاد تفکر توسعه در بین مردم و شناساندن جایگاه آنان، رشد و افزایش آگاهی و دانش آنها، زمینه‌سازی برای تحول

و پیشرفت جامعه و در مجموع ایجاد زمینه‌هایی فرهنگی برای توسعه است. توسعه فرهنگی بر ابعاد دیگر توسعه مقدم شمرده می‌شود (ابراهیمی و دهدری، ۲۰۱۱: ۴۴۰).

راهبرد (استراتژی)

واژه استراتژی^۱ در اصل از واژه یونانی^۲ مشتق شده است که به فعالیت، ابزار یا برنامه به کار رفته توسط رهبر اشاره می‌نماید. به بیان ارسطو^۳، هدف از استراتژی، پیروزی است. یعنی استراتژی، ابزار یا برنامه به کار رفته برای رسیدن به پیروزی می‌باشد^۴. اولین متفکر بزرگی که به اندیشه‌های استراتژیکی شکل داد سون تزو^۵ بود که در زمانی بین سال‌های ۳۲۰ تا ۴۰۰ قبل از میلاد، اولین رساله خود را تحت عنوان هنر جنگ به رشته تحریر درآورد (کالینز، ۱۳۷۰: ۹).

راهبرد توسعه شهری

استراتژی توسعه شهری، سند توسعه شهر در تمام ابعاد محسوب می‌شود و رویکردی راهبردی است که هم‌اکنون در بسیاری از کشورهای جهان و به خصوص کشورهای در حال توسعه با استقبال مواجه شده است. در حالی که طرح‌های جامع و تفصیلی که سند توسعه شهر در کشور ما محسوب می‌شوند، بیشتر نقش بازدارنده داشته و نقش هدایت‌کنندگی آنها بسیار کم‌رنگ است، اما طرح‌های استراتژیک می‌توانند شهرداری‌ها و نهادهای مردمی را از حالت انفعال بیرون آورند و به آنها نقشی فعال و هدفمند در جهت توسعه شهر اعطا نمایند. در حال حاضر مردم نه تنها نمی‌دانند که چه نقشی در توسعه شهرشان دارند، بلکه حتی نمی‌دانند که شهرشان در آینده چگونه خواهد بود و به چه سویی پیش خواهد رفت. مسئولان شهری نیز تصور روشنی از آینده شهر ندارند. حال آن که طرح استراتژی توسعه شهری، بستری را فراهم می‌کند تا مردم و مسئولان شهری با یکدیگر به این توافق برسند که از شهرشان چه می‌خواهند و سپس نقش هر یک را به منظور رسیدن به این هدف مشخص می‌نماید. بیشترین اهمیت این رویکرد این است که به عنوان یک استراتژی گسترده شهری، شهر را به عنوان موتور توسعه اقتصادی در نظر می‌گیرد و تأثیر مستقیم در کاهش فقر، رشد اقتصادی محلی و بهبود حکمروایی دارد (حقیقت و همکاران، ۲۰۱۴).

توسعه گردشگری بدون ایجاد زیرساخت‌های لازم و توسعه شهری به منظور ارتقای کیفیت زندگی، گسترش عدالت، تأمین حقوق شهروندی و ایجاد محیط زیست سالم در یک نظام کارآمد مدیریتی، امکان‌پذیر نمی‌باشد. اجرای طرح استراتژی توسعه شهری راهی برای دستیابی به این اهداف است. این طرح اساساً بر رشد اقتصادی شهرها تأکید داشته و با شناسایی و به کارگیری پتانسیل‌ها و امکانات بالقوه اقتصادی شهر، مبنایی برای توسعه در سایر جوانب را نیز فراهم می‌کند. با وجود این که تمرکز استراتژی توسعه شهری، بر روی تقویت اقتصاد رقابت‌پذیر است اما در عین حال جنبه‌های زیست‌محیطی، مالی، زیرساخت‌ها، ساختار شهری و کاهش فقر را پوشش داده و نیز شامل برنامه‌ریزی برای اقداماتی است که به منظور بهبود مدیریت و حاکمیت شهری، افزایش سرمایه‌گذاری برای بهبود وضعیت خدمات و اشتغال و همچنین کاهش فقر در شهر، تهیه می‌شود (پوراحمد و همکاران، ۱۳۹۵).

^۱ Strategy

^۲ strategia

^۳ Aristotle

^۴ http://WWW.Klminc.com/sterategic_thinking/howdowethink.html

^۵ Sun Tzu

استراتژی توسعه شهری توسط دولت‌های کانادا، فرانسه، آلمان، ایتالیا، ژاپن، هلند، نروژ، سوئد، انگلیس و آمریکا، بانک توسعه آسیا و سازمان‌های بین‌المللی حکومت‌های محلی مورد حمایت است. این برنامه توسط بانک جهانی مدیریت می‌شود (اتحاد شهرها، ۲۰۰۱: ۴).

اهداف استراتژی توسعه شهری

به طور کلی، اهداف استراتژی توسعه شهری در قالب سه هدف عمده طراحی شده‌اند. این اهداف عبارتند از:

- ۱- دستیابی به مدیریت و حاکمیت بهبود یافته،
 - ۲- دستیابی به رشد اقتصادی و اشتغال فزاینده و
 - ۳- کاهش فقر و جلوگیری از تداوم آن (خلیلی‌عبدی، ۲۰۱۱: ۷۵).
- از طرف دیگر هدف کلان توسعه استراتژیک، ایجاد محیط قابل زندگی برای همه، همراه با عدالت اجتماعی، کارایی اقتصادی و پایداری زیست‌محیطی است و توسعه استراتژیک در محدوده‌های زمین و مسکن شهری و خدمات اجتماعی و زیربنایی توسعه اقتصادی و زیست‌محیطی به طور یکپارچه وارد می‌شود (جعفری، ۲۰۱۰: ۵۱).
- نظر سازمان اتلاف شهرها، استراتژی توسعه شهری عمدتاً بر پنج موضوع زیر بیشتر متمرکز است:
- امرار معاش، مانند ایجاد فرصت‌های شغلی، توسعه بازرگانی و افزایش منابع درآمدی خانوارها.
 - پایداری زیست‌محیطی و نحوه کارآیی و کیفیت جریان انرژی در شهر.
 - فرم فضایی و زیرساخت‌های مرتبط با آن.
 - منابع مالی.
 - حکمروایی (اتحاد شهرها، ۲۰۱۰: ۲۷).

اصول و مبانی استراتژی توسعه شهری

- اصول استراتژی توسعه شهری برای پایداری توسعه شهرها از دید بانک جهانی بر پایه چهار اصل کلی قرار گرفته است:
- ۱- قابل زندگی بودن: شهری قابل زندگی است که در آن تمام ساکنان از فرصت‌های یکسان برای مشارکت و بهره‌مندی از زندگی اقتصادی و سیاسی برخوردار باشند.
 - ۲- رقابتی بودن: شهرهای رقابتی شهرهایی هستند که اقتصاد قوی همراه با رشد اشتغال، درآمد و سرمایه‌گذاری همه‌جانبه دارند. لازمه توسعه کارآمد شهری، فراهم‌آوردن شرایط مناسب برای افزایش بهره‌وری افراد و مؤسسات است. در شهرهای رقابتی، تولید، سرمایه‌گذاری، اشتغال و تجارت به شکل پویا و در ارتباط با فرصت‌های بازار شکل می‌گیرند.
 - ۳- قابل بانکی بودن: شهرهای بانکی، شهرهایی هستند که دارای سیستم مالی شهری کارآمد در استفاده از منابع درآمدی و هزینه‌های خود هستند.

- ۴- حاکمیت خوب شهری: به استفاده از قدرت برای اداره توسعه اجتماعی اقتصادی شهر گفته می‌شود (اتحاد شهرها، ۲۰۱۰: ۱۷).

عناصر سازنده و مراحل فرایند تهیه و اجرای سند «استراتژی توسعه شهر» بر حسب ویژگی و نیاز شهرها به میزان قابل ملاحظه ای متنوع هستند. با این وجود، فرایند تهیه و اجرای سند به طور کلی از شش گام تشکیل می‌شود که عبارتند از: گام نخست: برنامه ریزی کار (پروژه)، گام دوم: سنجش وضعیت، گام سوم: چشم اندازسازی، گام چهارم: تدوین راهبرد، گام پنجم: اجرا و گام ششم: پایش (گلکار، ۲۰۱۰: ۶۵).

پیشینه راهبرد توسعه شهری (CDS)

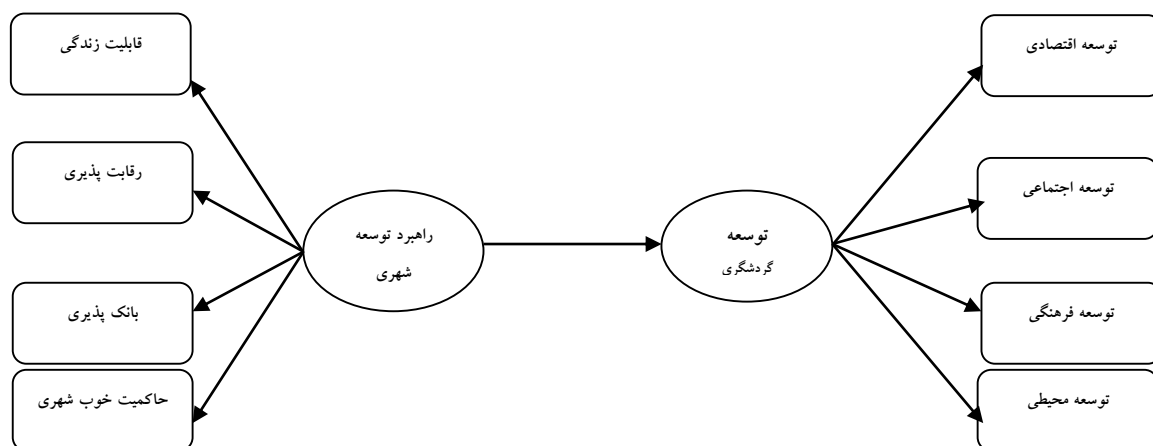
در اواخر قرن بیستم، رهیافت «استراتژی توسعه شهری» به عنوان راه‌حلی برای حل مشکلات برنامه‌ریزی شهری مطرح شد. این رهیافت از سال ۱۹۹۸ و با حمایت مستقیم بانک جهانی آغاز شد و سپس با همکاری نهادهای بین‌المللی دیگر و تشکیل نهاد «ائتلاف شهرها» در شهرها و کشورهای مختلف مورد استفاده قرار گرفت. پس از آن در بسیاری از شهرها و کشورهای جهان (به ویژه کشورهای آسیایی و آفریقایی) به آزمون درآمده است. راهبرد توسعه شهری در ابتدا به عنوان برنامه کمک و همیاری شهری شناخته می‌شد و مسیر این تفکر غالب که شهرها موتور توسعه ملی هستند، تأکید آن بر امکان یک رشد هماهنگ در سرمایه‌گذاری از طریق ممکن ساختن رشد اقتصادی بود. در این برنامه‌ها، مقوله کاهش فقر ندرتاً به عنوان محور توجه و تمرکز قرار گرفت. کاهش فقر به عنوان یک هدف محتمل و با تأکید بر رقابت، قابلیت زیستی و نظام‌مندی مطرح بود. در واقع تعدادی از صاحب‌نظران عقیده دارند که در بیشتر راهبرد توسعه شهری متقدم کاهش فقر به عنوان یک پس زمینه یا در اولویت ثانوی در نظر گرفته می‌شد. استراتژی توسعه شهری به مثابه پاسخی مقتضی به بخش زیادی از مشکلات اجتماعی و اقتصادی غالب شهرها جلوه می‌کند. راهبرد توسعه شهری یک چارچوب برنامه‌ریزی جامع و در عین حال در حال انعطاف‌پذیر است که به منظور توانمندسازی جوامع شهری برای کنترل و اداره پیامدهای تغییرات سریع اقتصادی، رشد فزاینده نابرابری‌های اقتصادی و اجتماعی و نیز گستره عاجزکننده فقر مطرح می‌شود (Maleki, 2010: 3).

در زمینه درک و شناخت گردشگر از فضاهای گردشگری در کلانشهرهای ایران، ما با مشکلات و پیامدهای بسیار روبرو هستیم. در واقع در ساختار مدیریت گردشگری ایران هیچگونه مدیریتی برای بازدید از فضاهای گردشگری و مناطق توریسم شهری به جهانگرد ما ارائه نمی‌شود. درواقع جهانگرد شهری ما که در یک محیط ناآشنا قرار گرفته و به دنبال پیدا کردن راه خود می‌باشد، بسیار کم و کمرنگ در کلان شهرهای ما برنامه‌ریزی‌های فرهنگی و گردشگری انجام می‌شود. متأسفانه به دلیل ناهماهنگ بودن برنامه‌های مدیریت اجرایی و فرهنگی گردشگری شهری در کلانشهرهای ما، آن قسمت‌هایی که باید از فضاهای شهری و محیط شهر الگوبرداری شود تا بوسیله آنها جهانگرد ما محیط گردشگری خود را شناسایی کند، یاد داده نمی‌شود. متأسفانه پروسه شناخت گردشگر از فضاهای گردشگری شهری که بتواند به معلومات، ارزش‌ها، عقاید او کمک کند تا فضاهای تاریخی، مذهبی، اجتماعی شهرها را بشناسد کمتر مورد توجه ساختار مدیریت فرهنگی و اجرایی گردشگری شهری ما قرار می‌گیرد. برای توسعه پایدار گردشگری شهری باید نیروهای متخصص در حوزه فن راهنمایی گشت و گذار شهری، نقشه‌های شناختی، منابع مهم گردشگری چون کتاب، روزنامه، مجلات تخصصی، صدا و سیما، اینترنت و لوح فشرده، چاپ و ارائه نشریات و برشورهای تبلیغی و غیره بسیار توسعه و بسط پیدا کند (ملکی، ۲۰۱۰: ۳). زامفیر^۱ و همکاران (۲۰۱۵) در تحقیقی به بررسی توسعه پایدار شهری در مناطق گردشگری شهری در بخارست پرداختند و به این نتیجه رسیدند که رسیدگی به مشکلات زیست‌محیطی و مدیریت توسعه گردشگری می‌تواند بر توسعه پایدار شهری در مناطق گردشگری شهری تأثیرگذار باشد. از تحقیقات داخلی نیز می‌توان به تحقیق پوراحمد و همکاران در سال (۱۳۹۵) اشاره کرد که به بررسی نقش راهبرد توسعه شهری (CDS) در مدیریت توسعه گردشگری در جزیره هرمز پرداختند و به این نتیجه رسیدند که توسعه گردشگری در جزیره هرمز با وجود جاذبه‌های تاریخی و طبیعی به دلیل نداشتن امکانات خدماتی و رفاهی و زیرساخت‌های لازم و مدیریت صحیح، به کندی پیش می‌رود و چشم‌انداز آن بر پایه تبدیل جزیره هرمز به منطقه آزاد، در یک نظام مدیریتی کارآمد با هدف توسعه گردشگری و رونق اقتصادی و اجتماعی منطقه در سه حوزه گردشگری تاریخی، فرهنگی و اکوتوریسم-ژئوتوریسم قرار دارد. حقیقت و همکاران نیز در سال (۱۳۹۳) در پژوهشی به نگرشی بر رویکرد جدید استراتژی توسعه شهری (CDS) در فرایند برنامه‌ریزی شهری ایران پرداختند آنها در

^۱. Zamfir

مقاله خود به بررسی و چالش‌های فراروی برنامه‌ریزی شهری در ایران به جایگاه رهیافت cds در این مقوله و نقش آن در انتظام فضایی شهرها پرداختند. حسینی و همکاران نیز در سال (۱۳۹۲) در پژوهشی به بررسی نقش مدیریت شهری در توسعه پایدار گردشگری شهرهای ساحلی در سال‌های ۱۳۶۸-۱۳۸۸ در شهر نوشهر پرداختند. نتایج یافته‌ها بیانگر رابطه مثبت و معنی‌دار بین ویژگی‌های مدیران شهری، تغییرات رشد تسهیلات گردشگری و توسعه پایدار گردشگری و نیز عدم وجود رابطه معنی‌دار بین تغییر کاربری اراضی ساحلی با توسعه پایدار گردشگری است. تحقیقات دیگری در زمینه توسعه پایدار شهری انجام شده است که می‌توان به تحقیقات اعتمادی‌نیا و مصلحی (۱۳۹۱)، حاتمی‌نژاد و فرجی‌ملایی (۱۳۹۰)، تقوایی و صفراآبادی (۱۳۹۰) و اشرفی (۱۳۸۷) اشاره کرد. در مطالعات پیشین؛ محققان بیشتر بر نقش راهبرد توسعه شهری (CDS) بر برنامه‌ریزی‌های شهری تمرکز داشته‌اند و یا اگر به بحث توسعه گردشگری به عنوان متغیر وابسته پرداخته‌اند به متغیرهای مستقل دیگری غیر از راهبرد توسعه شهری (CDS) (همانند مدیریت شهری) متمرکز شده‌اند. ضمن اینکه در هیچکدام از مطالعات انجام شده به نقش راهبرد توسعه شهری (CDS) بر توسعه گردشگری در موقعیت جغرافیایی اصفهان پرداخته نشده است.

مدل مفهومی

شکل (۱): مدل مفهومی تحقیق

فرضیات تحقیق

فرضیه اصلی

- راهبرد توسعه شهری در توسعه گردشگری شهر اصفهان تأثیر مثبت و معناداری دارد.

فرضیه‌های جزئی

- قابلیت زندگی به عنوان یکی از راهبردهای توسعه شهری در توسعه گردشگری شهر اصفهان تأثیر معناداری دارد.
- رقابت‌پذیری به عنوان یکی از راهبردهای توسعه شهری در توسعه گردشگری شهر اصفهان تأثیر معناداری دارد.
- بانک‌پذیری به عنوان یکی از راهبردهای توسعه شهری در توسعه گردشگری شهر اصفهان تأثیر معناداری دارد.
- مدیریت و حاکمیت خوب شهری به عنوان یکی از راهبردهای توسعه شهری در توسعه گردشگری شهر اصفهان تأثیر معناداری دارد.

معرفی منطقه مورد مطالعه

شهر تاریخی اصفهان مرکز استان اصفهان است و اکنون دارای مقام سوم از نظر جمعیت در سطح کشور می‌باشد. فاصله اصفهان تا تهران ۴۲۵ کیلومتر است و در جنوب آن قرار دارد. این شهر به دلیل موقعیت جغرافیایی بسیار مناسب که در قلب فلات ایران قرار دارد، پیوسته مورد توجه سلاطین و مدیران مملکتی بوده است. اصفهان از سطح عمومی دریا حدود ۱۵۸۰ متر ارتفاع دارد و در شرق سلسه جبال زاگرس واقع شده است. این شهر در چهار راه شمالی - جنوبی و شرقی - غربی کشور قرار دارد و در طی تاریخ، محل رفت و آمد و برخورد اقوام و فرهنگ‌های مختلف بوده است. منطقه بزرگ اصفهان در قسمت شمالی و شرقی به کویر محدود می‌گردد و قسمت غربی و جنوبی آن به ارتفاعات زاگرس منتهی می‌شود. علت وجودی و پیدایش این شهر را باید مدیون آب‌هایی دانست که از کوه‌های زاگرس مرتفع بنام زردکوه بختیاری سرچشمه گرفته و زاینده‌رود را بوجود آورده است.

شهر اصفهان بر روی دشتی نسبتاً صاف با شیبی حدود ۲ درصد و به طرف شمال شرقی بنا گردیده است. توسعه شهر در طی قرون متمادی به سمت جنوب غربی بوده، زیرا در این منطقه آب فراوان‌تر و آلودگی نیز کمتر است (پایگاه اطلاع‌رسانی شهرداری اصفهان).

شهر اصفهان در مرکز استان در موقعیت ۵۱ درجه و ۳۲ دقیقه تا ۵۲ درجه و ۱۲ دقیقه طول شرقی و ۳۱ درجه و ۲۸ دقیقه تا ۳۲ درجه عرض شمالی واقع شده است. که بر روی نهشته‌های زاینده رود که مربوط به دوره چهارم زمین‌شناسی است بوجود آمده بوسیله زاینده‌رود به دو نیم تقسیم می‌شود. دشت اصفهان بصورت حوضه‌ای فرو رفته به طول ۷۰۰ کیلومتر مربع و عرض متوسط ۱۷۰ کیلومتر بین دامنه‌های شرقی زاگرس و کوه‌های ایران مرکزی واقع شده است (سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی، ۱۳۸۰: ۷).

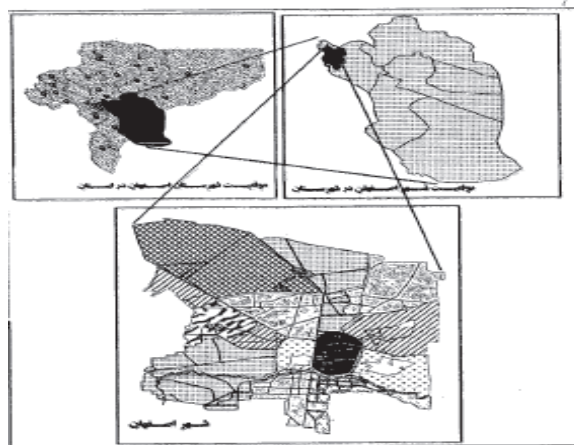
شیب کلی این شهر که یکی از عوامل بسیار موثر در توسعه فیزیکی آن به شمار می‌رود، از غرب به شرق رو به کاهش است اما شیب عمومی دشت اصفهان از جنوب غربی به سمت شمال شرقی می‌باشد.

شیب ملایم و مناسب دشت اصفهان، گسترش این شهر را در امتداد زاینده‌رود، بویژه تا قبل از صفویه دامن زده است. با آن که طرح توسعه شهری دوره صفویه، گسترش خطی شهر اصفهان را بصورت صلیبی تبدیل کرد ولی زاینده رود همچنان نقش مهمی در تعیین جهات توسعه شهر ایفا می‌نماید. عامل شیب در تمام دوره‌های تاریخی تاثیر انکارناپذیری در توسعه شهرداری است (رکن‌آبادی، ۱۳۹۶: ۱۰۵).

اگر به نقشه توپوگرافی اصفهان با دقت بنگریم، در خواهیم یافت که دشت اصفهان به مثابه یک جزیره دلتایی است که رأس آن به طرف غرب و قاعده آن در شرق قرار گرفته است. با توجه به رسوب‌گذاری مکرر در طی قرون از دامنه‌های شمالی، فقط مسیر جنوبی زاینده‌رود به حیات خود ادامه داد و مسیر شمالی به تدریج مسدود گردید و بدین‌نحو جزیره مثلثی شکل که روزگاری حد فاصل بین دو جریان آبی بوده، بستر فعلی شهر اصفهان را تشکیل داده است. مسیر حرکت مادی‌های اصفهان که از قدیم‌الایام کار مشروب‌سازی بخش شمالی اصفهان را بر عهده داشته‌اند، موید چنین مکانیزمی می‌باشد (رکن-آبادی، ۱۳۹۶: ۹۷).

اصفهان در منطقه‌ای خشک واقع شده است که حیات و گسترش این شهر باستانی وابسته به رودخانه زاینده رود می‌باشد. در این شهر که از حدود دست‌گرد آغاز می‌گردد کیفیت آب رودخانه به دلیل پذیرش مقادیر عظیمی از فاضلاب‌های شهری و صنعتی دستخوش تغییرات زیاد می‌گردد (مهندسین مشاور باوند، ۱۳۸۲: ۹). شهر اصفهان، دومین شهر صنعتی و مهم کشور پس از تهران می‌باشد. آلودگی هوای شهر، آنرا در ردیف هفت شهر آلوده کشور در آورده، آلودگی آب زاینده‌رود، آلودگی خاک ناشی از انتشار زباله و فاضلاب شهری و صنعتی و آلودگی سر و صدا به دلیل تراکم جمعیت و فعالیت و ترافیک موتوری، محیط زیست و کیفیت زندگی شهروندان و تداوم جذب گردشگران را به شدت تهدید می‌کند. برخی از جاذبه‌های

گردشگری اصفهان (شهر اصفهان) عبارتند از: کاخ چهل ستون اصفهان، تالار اشرفی اصفهان، سی و سه پل، منارجنبان، میدان نقش جهان و پل خواجه اصفهان.

شکل (۲): موقعیت محدوده مورد مطالعه در سطح استان و شهرستان

مواد و روش‌ها

از آنجا که پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش راهبرد توسعه شهری (CDS) در توسعه گردشگری شهری اصفهان است و قصد دارد تا با این هدف، کمکی هرچند کوچک به مدیران سازمان میراث فرهنگی و گردشگری استان اصفهان نماید، در زمره پژوهش‌های کاربردی قرار می‌گیرد. روش‌های پژوهشی بر مبنای روش گردآوری داده‌ها، به "پژوهش‌های آزمایشگاهی، غیرآزمایشگاهی (توصیفی) و پژوهش‌های دیگر از قبیل پژوهش‌های تاریخی و کیفی" تقسیم می‌شوند. از آنجا که در پژوهش حاضر به منظور دستیابی به اهداف پژوهش داده‌ها بدون دست‌کاری گردآوری می‌گردند، پژوهش از نوع پژوهش‌های توصیفی شاخه همبستگی می‌باشد. جامعه آماری این پژوهش شامل کارکنان و مدیران سازمان گردشگری و میراث فرهنگی شهر اصفهان، شورای شهر و شهرداری شهر اصفهان، شهرسازی و معاونت شهری استانداری و متخصصین به تعداد ۱۱۳۲ نفر است که با استفاده از فرمول کوکران نمونه‌ای به تعداد ۲۸۷ نفر به صورت تصادفی انتخاب گردیدند. همچنین برای جمع‌آوری داده‌ها و اطلاعات لازم از پرسش‌نامه کتبی استفاده شده است که جهت سنجش راهبرد توسعه شهری (CDS) از پرسشنامه محقق‌ساخته که در چهار بعد و ۳۳ گویه استفاده شده است و همچنین جهت سنجش توسعه گردشگری از پرسشنامه محقق‌ساخته در ۴ بعد و ۱۸ گویه استفاده شده است.

یافته‌ها

برای آزمون فرضیه‌های ابتدا آزمون رگرسیون خطی انجام شده و سپس در مورد فرضیه‌های پژوهش قضاوت می‌شود. ضریب همبستگی بدست آمده در رگرسیون، جهت متغیرها را با همدیگر شناسایی می‌کند، بطوریکه ضریب همبستگی مثبت بین دو متغیر به مفهوم حرکت هم‌جهت آن دو متغیر است و ضریب همبستگی منفی نشان‌دهنده جهت عکس تغییرات دو متغیر می‌باشد، بطوریکه افزایش در یکی منجر به کاهش در دیگری می‌شود. به‌طور کلی در آزمون رگرسیون، این موضوع مورد بررسی قرار می‌گیرد که آیا متغیر مستقل از نظر آماری تاثیر معناداری بر متغیر پیش بین (وابسته) دارد یا خیر. فرضیه صفر در این آزمون بیان می‌کند که بین دو متغیر مورد بررسی از نظر آماری تاثیر معنی‌داری وجود ندارد. با توجه به مفهوم آزمون فرضیه، با فرض خطای

نوع اول ۵ درصد فرضیه صفر را در زمانی نمی توان رد کرد که میزان احتمال بیشتر از ۵ درصد باشد. به عبارت دیگر در صورتی که مقدار p کمتر از ۵ درصد باشد در آن صورت در ناحیه بحرانی بسر می بریم که بیانگر رد فرض صفر و یا معنی دار بودن رابطه بین دو متغیر مورد بررسی می باشد.

فرضیه اول: قابلیت زندگی به عنوان یکی از راهبردهای توسعه شهری در توسعه گردشگری شهر اصفهان تاثیر معناداری دارد.

جدول (۱): تأثیر قابلیت زندگی در توسعه گردشگری

مدل	مقدار غیر استاندارد		مقادیر استاندارد	ضریب همبستگی	مجذور R	t	p
	B	خطای استاندارد					
1	مقدار ثابت	۰/۸۲۶	۰/۱۵۷	۰/۷۱۲	۰/۵۰۷	۵/۲۵۶	۰/۰۰۰
	قابلیت زندگی	۰/۷۲۲	۰/۰۴۲	۰/۷۱۲		۱۷/۱۰۸	۰/۰۰۰

ضریب همبستگی بین قابلیت زندگی و توسعه گردشگری شهر اصفهان برابر ۰/۷۱۲ است که نشان دهنده همبستگی شدید بین این متغیرها می باشد. همچنین ضریب تعیین ۵۰/۷ درصد به دست آمده و این مقدار نشان می دهد که ۵۰/۷ درصد توسعه گردشگری شهر اصفهان به قابلیت زندگی به عنوان یکی از راهبردهای توسعه شهری مربوط می شود. همچنین تحلیل رگرسیون نشان می دهد قابلیت زندگی به عنوان یکی از راهبردهای توسعه شهری با مقادیر ($t \geq 1.96$ و $P \leq 0.05$) بر توسعه گردشگری شهر اصفهان از دیدگاه کارکنان و مدیران تأثیرگذار است.

فرضیه دوم: رقابت پذیری به عنوان یکی از راهبردهای توسعه شهری در توسعه گردشگری شهر اصفهان تاثیر معناداری دارد.

جدول (۲): تأثیر رقابت پذیری در توسعه گردشگری

مدل	مقدار غیر استاندارد		مقادیر استاندارد	ضریب همبستگی	مجذور R	t	p
	B	خطای استاندارد					
1	مقدار ثابت	۰/۹۶۱	۰/۲۰۰	۰/۶۰۳	۰/۳۶۳	۴/۸۱۵	۰/۰۰۰
	رقابت پذیری	۰/۶۷۲	۰/۰۵۳	۰/۶۰۳		۱۲/۷۵۲	۰/۰۰۰

ضریب همبستگی بین رقابت پذیری و توسعه گردشگری شهر اصفهان برابر ۰/۶۰۳ است که نشان دهنده همبستگی شدید بین این متغیرها می باشد. همچنین ضریب تعیین ۳۶/۳ درصد به دست آمده و این مقدار نشان می دهد که ۳۶/۳ درصد توسعه گردشگری شهر اصفهان به رقابت پذیری به عنوان یکی از راهبردهای توسعه شهری مربوط می شود. همچنین تحلیل رگرسیون نشان می دهد رقابت پذیری به عنوان یکی از راهبردهای توسعه شهری با مقادیر ($t \geq 1.96$ و $P \leq 0.05$) بر توسعه گردشگری شهر اصفهان از دیدگاه کارکنان و مدیران تأثیرگذار است.

فرضیه سوم: بانک پذیری به عنوان یکی از راهبردهای توسعه شهری در توسعه گردشگری شهر اصفهان تاثیر معناداری دارد.

جدول (۳): تأثیر بانک پذیری در توسعه گردشگری

مدل	مقدار غیراستاندارد	مقادیر استاندارد	ضریب همبستگی	مجذور R	t	p
-----	--------------------	------------------	--------------	---------	---	---

B						
خطای استاندارد						
1	مقدار ثابت	۱/۱۳۸	۰/۱۸۸	۰/۵۹۸	۰/۳۵۸	۶/۰۵۶
	بانک پذیری	۰/۶۴۵	۰/۰۵۱	۰/۵۹۸	۱۲/۶۱۰	۰/۰۰۰

ضریب همبستگی بین بانک‌پذیری و توسعه گردشگری شهر اصفهان برابر ۰/۵۹۸ است که نشان‌دهنده همبستگی شدید بین این متغیرها می‌باشد. همچنین ضریب تعیین ۳۵/۸ درصد به‌دست‌آمده و این مقدار نشان می‌دهد که ۳۵/۸ درصد توسعه گردشگری شهر اصفهان به بانک‌پذیری به عنوان یکی از راهبردهای توسعه شهری مربوط می‌شود. همچنین تحلیل رگرسیون نشان می‌دهد بانک‌پذیری به عنوان یکی از راهبردهای توسعه شهری با مقادیر ($t \geq 1.96$ و $P \leq 0.05$) بر توسعه گردشگری شهر اصفهان از دیدگاه کارکنان و مدیران تأثیرگذار است.

فرضیه چهارم: مدیریت و حاکمیت خوب شهری به عنوان یکی از راهبردهای توسعه شهری در توسعه گردشگری شهر اصفهان تأثیر معناداری دارد.

جدول (۴): تأثیر مدیریت و حاکمیت خوب شهری در توسعه گردشگری

مدل	مقدار غیراستاندارد		مقادیر استاندارد	ضریب همبستگی	مجذور R	t	p
	B	خطای استاندارد					
1	مقدار ثابت	۰/۹۶۳	۰/۱۷۸	۰/۶۴۷	۰/۴۱۹	۵/۴۱۱	۰/۰۰۰
	حاکمیت خوب شهری	۰/۶۸۹	۰/۰۴۸	۰/۶۴۷		۱۴/۳۲۵	۰/۰۰۰

ضریب همبستگی بین مدیریت و حاکمیت خوب شهری و توسعه گردشگری شهر اصفهان برابر ۰/۶۴۷ است که نشان‌دهنده همبستگی شدید بین این متغیرها می‌باشد. همچنین ضریب تعیین ۴۱/۹ درصد به‌دست‌آمده و این مقدار نشان می‌دهد که ۴۱/۹ درصد توسعه گردشگری شهر اصفهان به مدیریت و حاکمیت خوب شهری به عنوان یکی از راهبردهای توسعه شهری مربوط می‌شود. همچنین تحلیل رگرسیون نشان می‌دهد مدیریت و حاکمیت خوب شهری به عنوان یکی از راهبردهای توسعه شهری با مقادیر ($t \geq 1.96$ و $P \leq 0.05$) بر توسعه گردشگری شهر اصفهان از دیدگاه کارکنان و مدیران تأثیرگذار است.

فرضیه اصلی: راهبرد توسعه شهری در توسعه گردشگری شهر اصفهان تأثیر معناداری دارد.

جدول (۵): تأثیر راهبرد توسعه شهری در توسعه گردشگری

مدل	مقدار غیراستاندارد		مقادیر استاندارد	ضریب همبستگی	مجذور R	t	p
	B	خطای استاندارد					
1	مقدار ثابت	۰/۱۵۳	۰/۱۸۲	۰/۷۳۸	۰/۵۴۴	۰/۸۴۲	۰/۴۰۱
	راهبرد توسعه شهری	۰/۹۰۶	۰/۰۴۹	۰/۷۳۸	۱۸/۴۵۵	۰/۰۰۰	

ضریب همبستگی بین راهبرد توسعه شهری و توسعه گردشگری شهر اصفهان برابر ۰/۷۳۸ است که نشان‌دهنده همبستگی شدید بین این متغیرها می‌باشد. همچنین ضریب تعیین ۵۴/۴ درصد به‌دست‌آمده و این مقدار نشان می‌دهد که ۵۴/۴ درصد توسعه گردشگری شهر اصفهان به راهبرد توسعه شهری مربوط می‌شود. همچنین تحلیل رگرسیون نشان می‌دهد راهبرد توسعه شهری با مقادیر ($t \geq 1.96$ و $P \leq 0.05$) بر توسعه گردشگری شهر اصفهان از دیدگاه کارکنان و مدیران تأثیرگذار است.

بحث و نتیجه‌گیری

با توجه به نتایج آزمون رگرسیون خطی، قابلیت زندگی به عنوان یکی از راهبردهای توسعه شهری در توسعه گردشگری شهر اصفهان با مقدار ($p \leq 0/05$ و $t=17/108$) با اطمینان ۹۵ درصد مورد تأیید قرار می‌گیرد. به عبارتی دیگر می‌توان گفت که عواملی مانند (موقعیت بازارهای اصفهان در بازارهای بین‌المللی، قدرت حمایت از سرمایه‌گذاران، توانایی اقتصاد ملی در پایداری رشد و یا حفظ استاندارد زندگی و ظرفیت‌سازی سازمانی در سازمان‌های اصفهان) به عنوان عوامل موثر بر قابلیت زندگی به عنوان یکی از راهبردهای توسعه شهری در توسعه گردشگری شهر اصفهان تأثیرگذار است. همچنین نتایج پژوهش در مورد تأثیر رقابت‌پذیری به عنوان یکی از راهبردهای توسعه شهری در توسعه گردشگری شهر اصفهان با مقدار ($p \leq 0/05$ و $t=12/752$) با اطمینان ۹۵ درصد می‌توان گفت که رقابت‌پذیری به عنوان یکی از راهبردهای توسعه شهری در توسعه گردشگری شهر اصفهان تأثیرگذار است. در این زمینه نیز اعتمادی‌نیا و مصلحی در سال (۱۳۹۱) پژوهشی را با هدف گردشگری و نقش آن در توسعه پایدار شهری در شهر اصفهان انجام دادند و به نتایج مشابهی در این زمینه دست یافتند. در مورد سومین راهبرد از راهبردهای توسعه شهری، که شامل بانک‌پذیری شهری است با توجه به نتایج پژوهش و مقدار رگرسیونی آن ($p \leq 0/05$ و $t=12/610$) لذا می‌توان گفت که زیرساخت‌های ارتباطی، جذب منابع مالی در شهر اصفهان، امنیت در بانک‌های شهر اصفهان و کارایی اقتصادی بانک‌های اصفهان به عنوان عوامل بانک‌پذیری در شهر اصفهان بر توسعه گردشگری این شهر تأثیرگذار است. چهارمین و آخرین عاملی که در این پژوهش به عنوان یکی از راهبردهای توسعه شهری مورد بررسی قرار گرفت مدیریت و حاکمیت خوب شهری بود، که نتایج رگرسیون نشان داد که در سطح اطمینان ۹۵ درصد مقدار تی برای این آزمون برابر $14/325$ که در سطح معناداری $0/05$ معنی‌دار است که این نتایج نشان می‌دهد مدیریت و حاکمیت خوب شهری به عنوان یکی از راهبردهای توسعه شهری بر توسعه گردشگری شهر اصفهان تأثیرگذار است. در راستای این فرض پژوهش، پژوهشگرانی مانند زامفیر و همکاران در سال (۲۰۱۵)، پوراحمد و همکاران (۱۳۹۵) و حسینی و همکاران نیز در سال (۱۳۹۲) به نتایج مشابهی دست یافته‌اند. همچنین در راستای نتایج پژوهش پیشنهاد می‌شود که:

- جهت‌گیری برنامه‌های توسعه به سمت تحول اقتصادی و رفع مشکل بیکاری و ایجاد فرصت‌های شغلی جدید در شهر اصفهان در قابلیت زندگی در این شهر و توسعه گردشگری بیشتر تأثیرگذار است؛

- تعیین برنامه زمانی کوتاه‌مدت و بلندمدت به منظور بهبود کیفیت زندگی ساکنان و اتخاذ اقدامات لازم برای رسیدن به اهداف مورد نظر؛

- بهبود وضعیت پارک‌ها، فضای سبز و خیابان‌های شهر؛

- توسعه امکانات پزشکی به منظور سلامت خانوارها؛

- حمایت از سرمایه‌گذاران در بخش‌های خصوصی و گردشگری شهرستان اصفهان؛

- برگزاری جشنواره‌های بومی محلی شهرستان در جهت جذب گردشگران خارجی؛

- استفاده از تبلیغات رسانه‌های دیداری و شنیداری شهر اصفهان برای گردشگران داخلی و خارجی؛

- شاخص‌هایی مانند بازاریابی، تشکیل یک سازمان بازاریابی قدرتمند، توجه به مسائل پایداری، حمایت مالی و فراهم کردن

فرصت‌های سرمایه‌گذاری و توسعه نیروی انسانی در صنعت گردشگری شهر اصفهان می‌تواند بر توسعه گردشگری تأثیرگذار باشد؛

- پیشنهاد می‌شود که به زیرساخت‌های ارتباطی در شهر اصفهان توجه شود؛

- با نگاه به بالابردن توان رقابتی شهر در جهت توسعه گردشگری شهر ظرفیت‌سازی سازمانی و نیز برگزاری دوره‌های آموزشی برای تأمین منابع انسانی در بخش گردشگری الزامی است؛
- ارائه معافیت‌های مالیاتی به بخش خصوصی برای سرمایه‌گذاری و نیز ارائه تسهیلات بانکی برای بالا بردن کیفیت خدمات و تسهیلات گردشگری؛
- تقویت زیرساخت‌های ارتباطی از جمله شبکه اینترنت و افزایش سرعت برای تسریع در خدمات‌رسانی به گردشگران و شهروندان و رفع موانع آن؛
- برگزاری جلسات عمومی در سطح شهرستان برای ارائه گزارش عملکرد و تشویق شهروندان برای شرکت در بحث‌های عمومی مربوط به مسئله گردشگری و بحث‌های مورد علاقه آنها؛
- وجود سامانه‌ای ارتباطی که شهروندان بتوانند به راحتی با مدیران شهری ارتباط برقرار کنند؛
- برگزاری جلسات منظم و پیوسته در شهرداری توسط مسئولان مدیریتی و برنامه‌ریزی شهری و رایزنی درباره مشکلات شهر با شوراهای و شورایاران محلات شهر.

منابع

- اشرفی، یوسف، (۱۳۸۷)، «CDS رویکردی جدید در برنامه‌ریزی شهری در رویکردی تحلیل». فصلنامه مدیریت شهری، ۳۳ (۲۳): ۸۹-۱۰۵.
- اعتمادی‌نیا، امیرعباس. مصلحی، محسن، (۱۳۹۱)، «تحلیل و بررسی گردشگری و نقش آن در توسعه پایدار شهری (نمونه شهری شهر اصفهان)». فصلنامه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری چشم‌انداز زاگرس، ۴ (۱۳): ۱۳۷-۱۶۳.
- بیک‌محمدی، حسن، (۱۳۸۶)، «نگرشی نو بر آثار اقتصادی توسعه جهانگردی با نگاه به ایران»، اطلاعات سیاسی اقتصادی، شماره ۱۵۷.
- پوراحمد، احمد، دربان‌آستانه، علیرضا، پورقربان، شیوا، (۱۳۹۵). «نقش راهبرد توسعه شهری (CDS) در مدیریت توسعه گردشگری مطالعه موردی: جزیره هرمز». فصلنامه علمی- پژوهشی مطالعات شهری، دوره ۶، شماره ۱۹، ۳۷-۵۶.
- تقوایی، مسعود، صفراآبادی، اعظم، (۱۳۹۰)، «نقش مدیریت شهری در دستیابی به توسعه پایدار گردشگری شهری (مطالعه موردی: شهر کرمانشاه)». مطالعات جغرافیایی مناطق خشک، دوره ۱، شماره ۴، ۳۵-۵۲.
- حاتمی‌نژاد، حسین، فرجی‌ملایی، امین، (۱۳۹۰)، امکان‌سنجی اجرای طرح‌های استراتژی توسعه شهری (CDS) در ایران. «مطالعات و پژوهش‌های شهری و منطقه‌ای». ۲ (۸): ۷۶-۵۵.
- حسینی، سید علی، ویسی، رضا، پورزال، مریم، (۱۳۹۲). «نقش مدیریت شهری در توسعه پایدار گردشگری شهرهای ساحلی در سال‌های ۱۳۶۸-۱۳۸۸ (مطالعه موردی: شهر نوشهر)». دو فصلنامه علمی-پژوهشی پژوهش‌های بوم‌شناسی شهری. دوره ۴، شماره ۸، ۱۱۳-۱۲۴.
- حقیقت، ۱۳۹۳
- سقایی، مهدی، (۱۳۸۸)، «گردشگری شهری»، قابل دسترس در [http://Tourismanalysis.blogspot.com].
- حقیقت، فرزانه، محمودیان، وحید، چیتگر، سکینه، (۱۳۹۳)، «نگرشی بر رویکرد جدید استراتژی توسعه شهری (CDS) در فرایند برنامه‌ریزی شهری ایران». اولین همایش ملی افق‌های نوین در توانمندسازی و توسعه پایدار معماری، عمران، گردشگری، انرژی و محیط زیست شهری و روستایی.
- کالینز، جان.ام، (۱۳۷۰)، استراتژی بزرگ؛ اصول و رویه‌ها، ترجمه کورش بایندر، چاپ سوم، تهران: دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی.
- نوربخش، سیدمرتضی و اکبر، پورسراسکانرود، (۱۳۸۹). «نقش گردشگری شهری در توسعه اقتصادی کلان شهرها»، ویژه‌نامه اقتصادگردشگری شهری، ۲۰-۳۴.
- رهنمایی، محمدتقی، فرهودی، رحمت‌اله، دیتمان، آندریاس، قدمی، مصطفی، (۱۳۸۷)، «بررسی ظرفیت تحمل حوزه مقصد گردشگری با تأکید بر جامعه میزبان (شهر کلاردشت)». پژوهش‌های جغرافیای انسانی، ۶۶ (۶۶): ۱۷-۳۳.
- Ataie. M (2010), "fuzzy multi criteria decision making. Shahrood university press".
- Cities Alliance (2001), "Shelter Finance for the Poors", Washington, D.C., USA.
- Cities Alliance (2010), "Community-Led Infrastructure Finance Facility (CLIFF)", Annual report, Washington D.C.
- EbrahimiDehdari, Zahra (2011). "The Role of Islamic Azad University in Iran's cultural development", regional conference on Islamic Azad University Services, Dehdasht Branch, 440- 445. Retrieved from, www.civilca.com/paper. [in Persian]
- Golkar, Kourosh & Azadi, Jalal (2005). "What is City Development Strategy CDS"? *Shahr Negar publication*, No.:30, 59-79. [in Persian].
- Haghighat, Farzaneh & Mahmoudian, Vahid & Chitgar, Sakineh (2014). "Outlook to new city development strategy (CDS) in city development strategy process in Iran", 1st conference on new horizons in empowerment and sustainable urban and rural development. [in Persian].
- Hosseini, Ali & Pourzal, Maryam (2013). "The role of city management in sustainable tourism development of Nowshahr", *Journal of urban ecology researches*, 4th Year, No.:2. [in Persian].
- Jafari, Vahid (2010). "Investigation and analysis of city management strategy in Chenaran with city development strategy approach (CDS)", Thesis of Master of art in Geography and city management, Ferdousi University of Mashhad. [in Persian]
- Khalil-Abadi, Hossein (2011). "City Development Strategy", Mahkame publication, Tehran. [in Persian].
- Maleki, Jafar (2010). "An introduction to city development strategy (CDS), advantages and problems", 2nd conference on city management and planning, Mashhad. [in Persian].
- Zamfir, Andreea, Razvan-Andrei Corbos. (2015). "Towards Sustainable Tourism Development in Urban Areas: Case Study on Bucharest as Tourist Destination". *Sustainability*, 2015, 7, 12709-12722.

